

חינוך סביבתי קיימות

מטרה:

מטרת הפעילות בתחום החינוך הסביבתי והקיימות באיגוד ערים אזור מפרץ חיפה - הגנת הסביבה היא לקדם מודעות סביבתית, חדשנות וחשיבה סביבתית, ערכי קיימות ופיתוח התנהגות תומכת סביבה בקרב תלמידים ותושבים ברשויות המקומיות של איגוד ערים.

יעדי פעילות לשנת תשע"ו:

1. הסמכת מוסדות חינוך ירוקים ברשויות איגוד ערים.
 2. סיוע מקצועי בפיתוח והטמעת תכניות פעילות במסגרת קול קורא 'סיוע לרשויות מקומיות בפעילויות להטמעת עקרונות הקיימות במערכת החינוך ובקהילה' מטעם המשרד להגנת הסביבה, ע"י רשויות מקומיות ובשיתוף האיגוד.
 3. פיתוח ושותפות בפעילות חינוך סביבתי והסברה במערכות החינוך והקהילה ברשויות האיגוד.
 4. פיתוח מערכת ניהול איכות - הסמכת איגוד ערים לתקן ISO 9001, 14001.
- הערה: הדו"ח מתייחס לשנת הלימודים תשע"ו (ספטמבר 2015 – אוגוסט 2016).

יעד 1: הסמכת מוסדות חינוך ירוקים ברשויות האיגוד

רקע: ההסמכה ל-'בית ספר ירוק' ניתנת ע"י המשרד להגנת הסביבה ומהווה הכרה בפעילות חינוך סביבתי משמעותית המתקיימת בבית הספר. תהליך ההסמכה מתווה דרך פעולה לבתי ספר המעוניינים להתחיל פעילות סביבתית על בסיס תוכניות לימודים קיימות. 'בית ספר ירוק' נדרש למלא אחר הקריטריונים הבאים: קיומה וביצועה של תוכנית לימודים בינתחומית בנושא

קיימות ואיכות-סביבה, ביצוע פרויקט קהילתי-סביבתי, תכנית פעולה לאורח חיים מקיים בבית הספר (למשל, חיסכון במשאבי אנרגיה ומים, טיפול בפסולת), נראות בית –ספרית, הכשרת מורים וקיומה של מועצה ירוקה.

לפירוט על מתווה ביי"ס ירוק ראה אתר המשרד להגנת הסביבה :

<http://www.sviva.gov.il/subjectsEnv/Education/GreenAshool/Pages/GreenSchool.aspx>

בשנת תשע"ו הוסמכו בתי הספר הבאים :

רשות מקומית	בתי ספר	קול קורא	הסמכה
חיפה	גניגר	2015	ירוק מתמיד
	הנרייטה סאלד	2015	ירוק מתמיד
	יזרעאליה	2015	ירוק מתמיד
	אחוה	2015	ירוק
	שלוה	2015	ירוק
	איינשטיין	2012	ירוק
קריית ביאליק	חט"ב דפנה	2013	ירק מתמיד
מ.א זבולון	ראס עלי	2015	ירוק מתמיד

הטבלה הבאה מציגה את הפרויקטים הקהילתיים אשר התקיימו בכל בית-ספר במסגרת ההסמכה ל-בית-ספר ירוקי במהלך שנת תשע"ו :

רשות מקומית	בית ספר	פרויקט קהילתי
חיפה	גניגר	קמפיין לעידוד מחזור מבוסס על סרטוני אנימציה בשיתוף ביי"ס אהוד
	הנרייטה סאלד	א. טיפוח וניקיון בשכונת קריית אליעזר ובאנדרטה לזכר הנופלים מהשכונה במערכות ישראל. ב. פיתוח נראות הירוקה בגני מיח"א בשיתוף תלמידי "רעות"
	יזרעאליה	א. פיתוח פעילויות לעידוד הקיימות בגני ילדים מזינים ב. ניטור רעש בסביבת ביי"ס ופרסום ממצאים לקהילה
	אחוה	א. פיתוח פעילות ונראות ירוקה בגן ילדים מזין ב. פיתוח מיזם לגינון קהילתי בואדי ניסנס
	שלוה	קמפיין להפחתת שימוש בשקיות פלסטיק בקהילת ביה"ס ותושבי קריית אליעזר
	איינשטיין	פעילות ירוקה גם גני ילדים מזינים
קריית ביאליק	חט"ב דפנה	'אוטובוס הליכה' בשיתוף ביי"ס הבונים
מ.א זבולון	ראס עלי	פרויקט משותף סביב נחל ציפורי בין שלושת בתי הספר – ראס עלי, נופית ואבטן

תמונות מהשטח :

כרזה לתחרות משפחה ירוקה (מימין) , גינון ורטיקלי (משמאל)
אורט דפנה, קריית ביאליק

משחק בשימוש חוזר (מימין) שוק קח ותן (משמאל)
בי"ס אחווה, חיפה

גינון אקולוגי (מימין) תקנון ירוק בית ספרי (משמאל)
בי"ס שלוה, חיפה

תקנון ירוק בית ספרי (מימין) קמפיין לעידוד שימוש בשקיות רב פעמיות (משמאל)
בי"ס יזרעאליה, חיפה

שילוט ירוק (מימין) שיקום 'הנביעה' -נחל ציפורי (משמאל)
בי"ס ראס עלי, מ.א זבולון

לשנת בתשע"ז צפויים להיות מוסמכים:

בי"ס הרצל (חיפה), חטי"ב נתניהו (מוצקין), חטי"ב רודמן (קריית ים), שערי תורה (חיפה), יגאל אלון (טירת הכרמל), חדשני (דליית כרמל), יסודי א' (דליית כרמל)

יעד 2: ליווי מקצועי בפיתוח והטמעת תכניות פעילות במסגרת קול קורא 'סיוע לרשויות מקומיות בפעילויות להטמעת עקרונות הקיימות במערכת החינוך ובקהילה' מטעם המשרד להגנת הסביבה ע"י רשויות מקומיות ובשיתוף איגוד ערים

רקע: המשרד להגנת הסביבה באמצעות קול קורא, תומך כספית בפעילויות להטמעת עקרונות הקיימות במערכת החינוך הפורמאלית והבלתי פורמאלית ברשויות מקומיות. הקול קורא יוצא אחת לשנה וכולל שלושה פרקים עיקריים:

1. הסמכת **בתי ספר ירוקים** (ראה/י יעד ראשון).
2. **יוזמות מקומיות לפיתוח בר-קיימא בקהילה** - מטרת היוזמה לאפשר לרשות המקומית לחזק את כוחה של הקהילה ואת יכולתה לייצר שינוי סביבתי-קהילתי. היוזמה כוללת מרכיב של הכשרה ומרכיב של פעילות.
3. **קידום חינוך לקיימות במערכת החינוך במהלך רשותי רחב** - הובלת מהלך חינוכי רחב סביב נושא סביבתי מחולל הרלוונטי לרשות המקומית. המהלך יכול לכלול מרכיבים של הדרכה, אקטיביזם, הסברה ופרסום של תוצרי הפרויקט.

פעילות מרכז חינוך סביבתי וקיימות: סיוע מקצועי למנהלי חינוך וקהילה בגיבוש, פיתוח והטמעת תכניות פעולה בהתאם לדרישות הקול קורא.

הטבלאות הבאות מסכמות את הפרויקטים החינוכיים-קהילתיים שהתקיימו במסגרת קול קורא 2015 (תשע"ו):

פרק ב': יוזמות מקומיות לפיתוח בר קיימא בקהילה (קול קורא 2015)

רשות מקומית	תיאור היוזמה	פעילות-תוצרים
קריית ביאליק	גינון קהילתי	גינות קהילתיות בצור שלום ובעופרים
חיפה	פרויקט גג ירוק שכונת הדר	פיתו גינון ירוק בגג מבנה בשכונת הדר בחיפה בהובלה של קבוצת פעילים מהשכונה
קריית מוצקין	מנהיגות ירוקה באורט מוצקין	לביצוע ב-תשע"ז (**)
קריית טבעון	מגרש האוצרות	איסוף פסולת הראויה לשימוש חוזר למגרש ייעודי ושימוש בו במסגרת סדנא קהילתית (*)
קריית ים	חוג אדם טבע	לביצוע ב-תשע"ז
רכסים	שותפים לסביבה (*)	חוברת קומיקס סביבתית הכוללת הפעלות שחולקה בקהילה (**)

(*) ביצוע במסגרת קול קורא 2014

(**) – קול קורא 2015 נמצא בהארכה עד סוף שנת 2017

תמונות מהשטח:

עציצים בשימוש חוזר

הופכים פסולת למשאב ובונים יחד עציצים מרהיבים מעץ ממוחזר

ביום רביעי ה-1/6, בשעה 17:30, בסדנא הקהילתית לקיימות* שבתוכן אורט "גרינברג" נפגש ליצירה משותפת בעץ ממוחזר: נסר, נלטש, נמסמר ולבסוף נתחדש בעציץ מיוחד מעשה ידינו.

- אין צורך בידע מקדים
- עלות: 20 ש"ח
- משך: כשעתיים (עד 19:30)
- המשתתפים מוזמנים להביא איתם עץ משטחים (רפסודות) לבניית העציץ
- מה להביא? התלהבות וידיים פנויות לעבודה
- ההשתתפות מותנית בהרשמה מראש

להרשמה: אסף - 0506-558146
גל - 0524-231476

* הפעילות באדיבות ובשיתוף מריוויקס "מגיש מאגרות" סטודיו חוש וייחודי שמסרתו היא הצלת חומרי גלם שנוזקים מדי יום להטמה. לאחר זינוג חומר הגלם על ידי מתנדבי מריוויקס, החומר נאסף, מסומל וממויין לצורך שימוש חוזר עתידי. תושבי טבעון חוזרים לבוא לבקר ולחפש חומרי גלם במגורים בימים ב' וד' בין 17:00 ל-21:00.

מגרש האוצרות - סדנא קהילתית לשימוש חוזר (קריית טבעון)

מודעות רחוב

שותפים לסביבה

שותפים לסביבה

שותפים לסביבה

חוברת קומיקס בנושאי סביבה – 'שותפים לסביבה' (רכסים)

פרק ג': חינוך לקיימות במהלך רשותי רחב (קול קורא חינוך סביבתי 2015)

רשות מקומית	תיאור היוזמה	פעילות-תוצרים
קריית אתא	חקר מגוון המינים המקומי	שנת פעילות ראשונה בהדרכת צעד ירוק. במהלך השנה יצאו תלמידים מבית ספר למעבדות שדה בהן הן גילו, חקרו וזיהו מגוון של צמחים ובעלי חיים. הפריטים תועדו והוצגו בצילומי פוסטרים באירוע סוף שנה
קריית ביאליק	נחל הגדורה- חינוך לקיימות	פעילות להכשרת מועצות ירוקת בבתי ספר והכשרת גננות (10 גני ילדים)
מ.א זבולון	אדם פרח וחי- תכנית חינוכית לשימור ומיפוי מגוון ביולוגי ומגוון מינים מקומי	'מעבדות שדה' בנושא מגוון מינים מקומי לגני ילדים ובתי ספר יסודיים
חיפה	מדוזולוגיה – חינוך לקיימות בסביבה החופית בדגש על מינים פולשים	כנס בפארק הקישון לתלמידי חטיבות ביניים מחיפה
נשר	נשר בין קישון לאגמים	8 בתי ספר השתתפו בתכנית לימוד וחקר בנושא נחל הקישון (*) לביצוע ב-תשע"ז (**)
מוצקין	גינה לכל גן- פיתוח מרחבים ירוקים בגני ילדים	לביצוע ב-תשע"ז (**)
קריית ים	פעילות גני הילדים בנושא מגוון מינים מקומי	לביצוע ב-תשע"ז (**)
רכסים	'בל תשחית'	העלאת מודעות בתלמודי תורה לשמירה על רשות הרבים הערך ביסוד התענית היה 'בל תשחית' (צרכנות יתר, זריקת פסולת ברשות הרבים, שימוש חוזר), פיתוח מרחבים ירוקים בתלמודי תורה (*)

(*) ביצוע במסגרת קול קורא 2014.

(**) קול קורא 2015 נמצא בהארכה עד סוף שנת 2017.

תמונת מהשטח:

בין קישון לאגמים (נשר)

יעד 3: פיתוח ושותפות בפעילויות חינוך סביבתי והסברה במערכות החינוך והקהילה.

במהלך שנת תשע"ו איגוד ערים היה שותף ליוזמות הבאות :

תכנית ' יזמים צעירים וסביבתיים'

רקע: תכנית 'יזמים צעירים' בהובלת ארגון 'יזמים צעירים' הינה תכנית חינוכית חדשנית לפיתוח יזמות, אחריות, ומנהיגות בקרב בני הנוער המשתתפים בה. במסגרת התוכנית מתנסים קבוצות תלמידים מחטיבות ביניים בפיתוח מוצרים החל משלב גיבוש הרעיון ועד להפקתו של המוצר תוך עמידה ביעדים כלכליים וסביבתיים.

במסגרת התכנית, מתקיים שיתוף פעולה בין 'ארגון יזמים צעירים ישראל', המשרד להגנת הסביבה - מחוז חיפה ואיגוד ערים אזור מפרץ חיפה להגנת הסביבה במטרה להטמיע חשיבה ירוקה בתהליך היזמות, החל משלבי בחירת חומרי הגלם של המוצר, והייצור, דרך השיווק השימוש וכלה באופני ההיפטרות מהמוצר.

שלבי פעילות:

- העברת השתלמות בנושאי קיימות וחשיבה ירוקה בפיתוח מוצרים למנחי התוכנית (נובמבר-דצמבר 2015).
- מתן ייעוץ סביבתי במהלך תצוגת אב- טיפוס (פברואר 2016).
- תחרות גמר מחוזית וחלוקת תעודות מצוינות סביבתית (מאי 2016).

המוצר שזכה בתעודת מצוינות סביבתית ל-תשע"ו הוא "סוויטי" – תיון הכולל בתוכו ממתיק. המוצר פותח מתוך חשיבה לחסוך בחומרי גלם ובפסולת (פלסטיק ונייר). המוצר פותח ע"י קבוצת תלמידות מבית הספר אולפנת צבייה, בחיפה

גינה קהילתית - גן שיבולת (קריית חיים)

רקע: בשנה"ל תשע"ג החל תהליך קהילתי חינוכי באשכול גנים בשכונת בן צבי בקריית חיים במסגרת קול קורא לחינוך סביבתי של המשרד להגנת הסביבה (2012). החל משנה"ל תשע"ד נמשך התהליך החינוכי-קהילתי בשיתוף אגוד ערים אזור מפרץ חיפה – הגנת הסביבה והחברה להגנת הטבע-קהילת חיפה, תוך שימת דגש על שיתופי פעולה בין אשכול הגנים לקהילה שסביבו.

פעילות בתשע"ז

במהלך שנת הלימודים פותחה הגינה ע"י ההורים הילדים ופעילים קהילתיים בהדרכה של החברה להגנת הטבע ובתמיכה של אגוד ערים. התקיים

תוצרים עיקריים

- נטיעה של עצי שבעת המינים
- גינון ורטיקלי

תמונות מהשטח:

כנס 'עפים על זה'

כנס עפים על זה מיוזמתו של המכון הביולוגי בחיפה (גן החיות, חיפה) מהווה אירוע סיכום של תהליך חינוכי בו תלמידים מבתי ספר לומדים ומתנסים בצילום ותיעוד ציפורים ממגוון המינים המקומי. איגוד ערים שותף בהפקת הכנס ובתהליך השיפוט של הצילומים בתחרות.

יריד חקר 'קיימים ומקיימים' (מטעם משרד החינוך)

איגוד ערים שותף במתן חסות ובתהליך שיפוט של עבודת החקר המוגשות ליריד.

עבודת חקר נבחרות שהוגשו ע"י ביי"ס מרשויות האיגוד בנושאי סביבה וקיימות :

מקום	נושא	בית ספר	רשות מקומית
מקום שני (יסודי)	השפעת ריכוזי דשן שונים של "תה תולעים" על התפתחות צמח החסה	בי"ס קרית עמל טבעון	קריית טבעון
	השפעת משך היממה על רמת זיהום האוויר	רמות יצחק א'	נשר
ראשון (יסודי)	אקוופוניקה - כיצד משפיעה כמות דגי הזהב במערכת אקוופונית על צמיחת צמח הסלרי.	נופים	חיפה
	חות דגי למאכל- שיטות הזנה	הצבי ישראל	קריית אתא
מקום שלישי (יסודי)	השפעת עלי האקליפטוס על נביטת זרעים?	אמירים	קריית ים

מיזם חינוכי פארק תעשיות ידידות לסביבה, קריית אתא

רקע: מיזם תכנון פארק תעשייה ידידותי לסביבה בחט"ב א' רוגוזין בקרית אתא לשכבת ט' הינו יזומה של התאחדות התעשיינים במרחב צפון בשיתוף המשרד להגנת הסביבה, הרשות המקומית איגוד ערים ובית הספר. מטרת המיזם היא לאפשר לתלמידים למידה מאתגרת, מעשירה וחויייתית, תוך הטמעת ערכים של שמירה על הסביבה, עבודת צוות, אחריות ומעורבות בחיי הקהילה. במהלך השנה נחשפו בתלמידים לתכנים הקשורים לתחום התכנון העירוני, הקיימות ואיכות אוויר במפרץ חיפה. בסיום השנה התקיים יריד בבית הספר בו הוצגו עבודות התלמידים שהן למעשה דגמים מוקטנים של פארקים תעשייתיים המושתתים על עקרונות של בנייה ירוקה וקיימות.

פעילות מרכז חינוך סביבתי וקיימות: השתתפות בהרצאות לתלמידים בנושא טביעת רגל אקולוגית וניהול משאבי אוויר במפרץ חיפה, הדרכות פרטניות לקבוצות תלמידים בנושא בנייה ירוקה ושיפוט עבודת ביריד סיכום.

יעד 4: פיתוח מערכת ניהול איכות, הסמכת איגוד ערים לתקני ISO 9001, 14000

רקע: התקן מגדיר דרישות למערכת ניהול איכות. עמידה בדרישות התקן מעידה כי הארגון:

- מסוגל לספק באופן עקבי שירות העומד בדרישות תחיקתיות ישימות.
- חותר להגביר שביעות רצון של התושבים באמצעות יישום אפקטיבי של מערכת ניהול האיכות בארגון.
- מיישם תהליכים לשיפור מתמיד של תהליכי העבודה באמצעות הבטחת התאמה לדרישות העולות "מהשטח" (תושבים, בעלי עניין) ודרישות תחיקתיות.

פעילות:

במסגרת הפעילות השנתית הנדרשת לתקן ובסיוע של יועץ חיצוני (חברת NEXTEP) בוצעו הפעילויות הבאות:

1. פיתוח מערכת נהלי איכות ונהלי עבודה ע"י המחלקות המעודכנים באופן שוטף
2. סקר הנהלה אחת לשנה למעקב אחר תכנית עבודה, סקרי שביעות רצון וסקר ספקים
3. איתור אי התאמות בתהליכי פעילות של המחלקות ומתן פתרונות לפעילות מתקנת
4. מבדק תיעוד חיצוני ע"י מכון התקנים הישראלי

